

Landskap: Skåne *Upptecknare:* Brita Hvas
Härad: Luggude *Berättare:* Fru Alfrida Pålsson
Socken: Farhult *Berättarens yrke:* Lantbrukarhustru
Uppteckningsår: 1952 *Född år* 1878 *i* Farhult

Biografiska uppgifter.	sid. 1.
Kreatur. Vaktepåg.	1-2.
Sjöfart.	2-3.
Tröskning, skörd m.m.	3-4.
Ullberedning m.m.	4-5.
Gäss; dunberedning, sängkläder.	5-6.
Bak.	6-7.
Torvberedning.	8.
Skjutsskyldighet. Krog.	9.
Husförhör. Skola.	10.

ACC. N:R M. 12550:/,

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Den stora kringbyggda gården, som Kronbergs har nu, var min mans föräldrahem. Min mans far hette Pål Persson och hanses far Per Persson. Min man heter Petter Pålsson. Han är född på 1865. Den gården det är ju det gamlaste nu här i Farhult. Den ägs av Krapperups fideikommiss. Ett tag så ville de sälja den, men det blev inte av, och nu så vill de hellre ha jord än pengar. Vi hade gården länge. Fast jag var ju inte gift strax min man tog emot gården. Han hade sin syster, som stod för hushållet då. Vi blev gifta på 1915. - Kronbergs har nummer 12. Han fick det på 1926 och då flyttade vi hit. Det är nog en 70 år gammalt, men rummen är bra.

Jag är född 1878, här i Farhult. Min far hette Per Johansson. Stället heter numera Åkeslund. Det var ju så att de skulle ha namn på dem 'liasom' vi har namn på den här jordbiten; det heter Strandbacka detta. Då min far hade Åkeslund så hörde det till Krapperups det också, men det är friköpt nu. Min bror har haft gården, men han har överlåtit den till sin son.

På den tiden vi hade nummer 12, så hade vi alltid två par hästar och en unghäst och födde upp. 4 hästar var där alltid. Då var där inga traktorer, de fick sköta det med djur, och så hade vi grisar och kalvar, och vi hade alltid en 14 kor som

ACC. N:R M. 12550:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

mjölkade. Mjölkten lämnade vi till Mjöhults mejeri. Vi hade en 7 stycken får och 2 - 3 lamm. Ett år hade vi ett får som hade 4 lamm.

Förr hade de får i tjuder på fäladsmarken. Det var en man som bodde där nere på Stenssons, honom hade vi till att gå och flytta fåren. I mitt föräldrahem hade vi rätt så många får, säkert en 12-14 stycken, och så ibland hade vi ju lamm. De stod på fäladsmarken därnere som de nu har börjat att bygga (nära makadamkrossen). Vi hade vaktepåg till ungdjur och får. Hemma hade vi en 18-20 kor och far hade alltid 3 par hästar och så hade de föl, men inga oxar, det har inte varit i vår tid, det, det var nog i deras föräldrars tid, det har jag hört talas om. Det gick så sakta, så. Alla som hade ungdjur fick ha en vaktepåg till att passa dem, för då hade de inte sånt med inhägnad, det var inte modernt då, och folket var ju inte så dyrbart som nu. Här var ju så gott om pågar, och de ville gärna ha någon sysselsättning. Föräldrarna var ju så glada när de fick dem ut. På den tiden så var det så gott om folk, här var så många hus, som är borta nu. De fiskade mycket förr och en del gick hos lantbrukarna och arbetade. Pojkarna var på sjön på somrarna och fiskade på vintern. De hade ju skutor på den tiden och så la' de upp strax före jul, för här var ju alltid sådana svåra stormar på vintrarna så de kunde inte gå med sådana där små

ACC. N:R M. 12550:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

skutor då. Det var många som hade andelar i skutorna. De köpte en skuta tillsammans och så fick de aktier, som de sen fick utdelning på av skepparen, när året var gått. Vem som ville kunde teckna sig för det. Det var för att hjälpa dem så de skulle få en egen båt. De tjänste väl mer när de hade en båt själva än när de skulle arbeta hos andra. Skutan blev väl gjord vid något varv i närheten, i Hälsingborg och Viken gjorde de sådana båtar. - Bondpojckarna fick gå hemma hos far och mor. Ack, då var där så mycket arbete för dem på vintern. Då skulle de tröska all säden. Här var inga ångtröskor då utan de fick gå upp kl. 4 och börja och tröska. Jag minns när jag var barn så skulle vi gå hästvandring. Det var två par hästar, som gick runt och drog tröskan, och så skulle jag och min bror gå runt och hålla i tömmarna. Vi fick gå runt dan igenom. Ibland fick vi inte gå i skolan för det. Det var så tråkigt, och vi blev så trötta, så. Man var ju bara barn, och det tog aldrig slut med det där tröskandet, för det var ju så mycket säd på ett så stort ställe. Det var en 80 tunnor land odlad jord och 'liaväl' fäladsmark på en 20 tld. Ja, det var arbete på den tiden. De röjde mycket sten på åkrarna och travade upp i långa stengården. Nu vill de ha åkrarna så de kan köra med traktorerna, och då kan de inte ha sådana där gärdesgårdar. Det var också en massa arbete när

ACC. N:R M. 12550:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man skulle hugga och ta upp och binda säden. När vi tog upp råg så var där två karlar och tre fruntimmer, två av dem skulle ta upp efter karlarna och den tredje skulle binda efter dem. Sen skulle det sättas upp i travar. Till vårsäden använde de ~~ett~~ 'mejere', det var liksom en kam som sattes på lien för att säden skulle ligga grant; då hade man ingen som tog upp. Fast ibland var havren så lång så vi fick ta upp den på vanligt sätt. Annars användes mejere't till råg och vete tills den blev för lång att mejas på det sättet. Det var inga maskiner på den tiden. Jag tror inte här kom några bindare ut på landet förrän omkring 1906. Då tror jag här var bindare. Självavläggare kom innan igen, men det var inte så långt tidigare. Självavläggarna kunde ta upp säden men inte binda den.

Höst och vår klipptes fåren, de skulle klippas med en ullsax. Man fick lägga dem på en bänk och binda benen ihopa medan man klippte dem. Det tyckte de om. Det var när de var lamm som de var mera ostyriga. Vi töser fick klippa dem. Man hade dem därhemma på gården. - Nu är här inga som har får just mer än Stenssons; de har dem på fäladen.

Det var fin ull. Vi kastade den i en korg eller på något skynke och sen skulle den tvättas och kardas och spinnas, och så skulle vi väva faltar och dynvar och vallman, ack, då vävde man så mycket. Ja, så hade man ju en del till att sticka strum-

por och tröjor och vantar av. Det gick åt så många vantar, både fingervantar och påsavantar. Man köpte aldrig garn utan använde den ull man hade, man kunde ju spinna både fint och grovt. Det vävdes mattor också, i rosengång i två färger, grönt och rost (rött?), och många sängtäcken. På senare år så lämnade man bort ullen och fick filter vävda åt sig för en slant, och sen blev det så lite folk på ställena, så det blev inte tid att spinna och väva, och så lönade det sig inte heller; det blev billigare att köpa färdigt.

Vi köpte gässlingar där hemma. Det kunde vara en 50 stycken som fick gå på stubbarna. Vi köpte dem på eftersommaren, och när vi då hade höstat säden så gick de och plockade axen där. Ibland hade vi bara 25, det var eftersom det bar sig. De köptes ifrån Bjäre härad. På en del ställen höll de livgäss på vintern och så fick de gässlingar på våren. Här är ingen utom Stenssons som har gäss nu, tror jag.

Gässen skulle plockas och skållas. Det hade vi hjälp till därhemma. Vi hade karlar till att plocka dem för man får så ont i nyporna av det, 'fjären' sitter rätt så hårt. De började kl. 2 på natten, och så var de färdiga med dem när det blev ljus. De sålde hälften till Mårten och hälften till jul, när det var många. Det brukade inte vara något gille i samband med gåsplockningen. Vi hade de karlar, som annars brukade komma och

ACC. N:R M. 12550:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hjälpa oss.

6.
Dunet skulle behandlas på alla möjliga sätt innan det blev användbart. Först skulle vi repa det och klippa bort gåspennorna och så stoppade vi dunet i säckar. Sen skulle det torkas, det skulle i bakugnen så många gånger och bli torrt, innan det kunde användas. Sen stoppade vi det i dynevar och putevar, som vi själva hade vävt. På den tiden använde inte folk så mycket med madrasser, utan de hade dyna både över och under, först en madrass och så en dyna ovanpå den. Det var viktigt att man hade varma sängkläder, för alla fick inte ligga i eldade rum. Där var ju aldrig mer än en skorsten på en länga. De hade både dyna och filter över sig, när det var kallt, det var ju sådana kalla vintrar förr i världen. Madrasserna var stoppade med tagel och torkat hö, fint gräs, som hade torkat. Tvåtlakan hade vi alltid. Här var så gott om linne på den tiden. Vi odlade lin själva och sen satt man och spann på vintern och på våren vävde man och när väven var färdig, så skulle man lägga ut räckorna till bleke, så det skulle bli riktigt vitt. Sen när de hade legat ute en tid skulle de tas in och kokas och bankas och så ut igen och blekas. Det var detsamma med både duktyg och lakan och annat lentyg. Där var så brått, så brått i gamla tider.

Folk bakade ju allt bröd själva, där var ingen som köpte bröd. Man bakade en gång i veckan sött, och grovt bröd med li-

ACC. N:R M. 12550:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

te längre mellanrum. På den tiden fick alla som gick och arbe-
tade på ställena en kaka bröd och ett krus mjölk med sig hem på
kvällen. Då gick det åt mycket bröd."

7.

ACC. N:R

M. 12550:8.

Torvberedning.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Förr hörde det ett stycke torvmosse till varje gård. Då skulle man dit och klappa torv. Först tog karlarna upp en grav. Ibland skar de torv, men det var grästorv. Så blandades det med litet vatten, och så hade de en häst till att gå och trampa runt i leran och älta den tills den blev lagom fast. Sen läste de leran i en kärra och körde den ett stycke bort där vi skulle klappa den. Det var kvinnfolksgöra. Vi låg på knä och hade en bossviska under oss, och så tog vi leran och klappade den med bara bänder ungefär som när man gör en sötbrödsbulle, den skulle bli rund och jämn, och sen slängde vi den på marken för att den skulle plattas till. Där låg den sen till tork, och efter en tid så vändes den om på andra sidan, och sen la vi upp dem i skruvar. Dem använde vi till att elda med under vintern. Då hade vi utläggare till att elda i. Det var sånt smutsigt arbete det där, vi blev så dana om händerna. Ja, unga människor kan inte föreställa sig vad man fick arbeta förr."

ACC. N:R M. 12550:7

Skjutsskyldighet.

"Förr fick de hålla skjutsar till Krapperup. När Krapperup begärde att deras underlydande skulle skjutsa, så fick de ju göra det. Vi har en skjutstavla kvar från den tiden. Den skulle de ha att rätta sig efter, hur långt de skulle skjutsa och så. Den gick omkring på de olika ställena. De fick ju turas om till det. Det var bara när Krapperup begärde skjuts som de var skyldiga till det. De hade ju så många gårdar, ända upp i Bjäre härad och Halland.

För övrigt så hände det ju ibland att det kom någon och bad om skjuts för en sjuk, som skulle till doktor."

Krog.

"Krog har här inte varit i min tid. Men det har funnits en för många år sen, den låg bortom Kronbergs mitt emot kvarnen. Den brände någon gång på 1850-talet. Far berättade om den, han var bara 5 år när den brände, de hade väl sagt det till honom."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

ACC. N:R M. 12550 : 10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husförhör.

"Under min tid har det inte förekommit några husförhör, men mina föräldrar har varit med om det. Då skulle de höras i katekesen. Det brukade vara hemma i stugorna, jag tror det gick från det ena stället till det andra. Här var en ^rpost, som hette Koch; han höll nog husförhör. Kanske det var i kyrkan också, det kan jag inte säj."

10.

Skola.

"Före min tid så fanns här ingen småskola, utan då höll de skola i hemmen, det gick på omgång, ~~men jag kan inte säj~~ om de skiftade var dag eller om det var veckovis på de olika ställena. När jag gick i skolan så var småskolan i ett hus där det nu är affär, mittemot Stenssons. Man gick 2 år i småskolan och 4 år i folkskolan. När jag gick i folkskolan så var det så många barn här, vi var säkert 70-80 stycken, men sen kom det en tid då det var så lite barn, och då slopades den här småskolan och Viaköps skola och de fick gå till skolan i Farhult. Barnen i Björkeröd fick gå till Gunnestorp. Men nu börjar det bli många barn här igen."